

فصل (۱۵) باهم زیستن

ویژگی زنبور خوار عبارت است از:

- ۱) زنبور خوار در محیط زندگی اش تنها نیست.
- ۲) این پرنده بدون آب و هوا زنده نمی ماند و مانند جانداران دیگر اکسیژن مصرف و کربن دی اکسید دفع می کند.
- ۳) محیط زندگی زنبور خوار از عوامل زنده (جانداران دیگر) تشکیل شده است.
- ۴) عوامل غیر زنده (مانند آب، هوا، دما) تشکیل شده است که بر هم تأثیر می گذارند.

بوم سازگان (اکوسیستم) چیست؟

مجموعه عوامل زنده و غیر زنده که در یک محیط قرار دارند و برهم تأثیر می گذارند **بوم سازگان (اکوسیستم)** نام دارد.

انواع بوم سازگان عبارتند از:

- ۱) خشکی: (جنگل گلستان)
- ۲) آبی: (دریاچه زریوار)
- ۳) خشکی - آبی: (تالاب شادگان)

مثال های دیگر از بوم سازگان (اکوسیستم) عبارتند از:

- ۱) باغچه
- ۲) آکواریوم
- ۳) گلدان دارای گیاه

عقاب → موش → علف ۱)

گرگ → انسان → ماهی → نرم تن → جلبک ۲)

انسان → ماهی → سخت پوست → جلبک ۳)

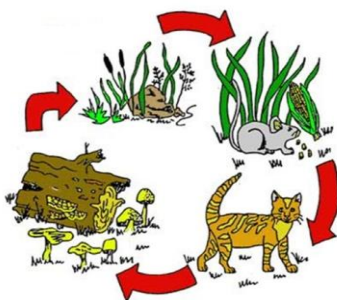
دو فرآیند مهم که در بوم سازگان (اکوسیستم) وجود دارد عبارتند از:

۱) انتقال انرژی: (انتقال انرژی در زنجیره ها و شبکه های غذایی رخ می دهد.)

۲) چرخه مواد: ترکیبات تشکیل دهنده مواد (مواد معدنی - مواد آلی)

زنجیره غذایی چیست؟ ارتباط غذایی بین یک تولید کننده (جاندار) و چند جاندار مصرف کننده را **زنجیره غذایی** می گویند.

شبکه ی غذایی چیست؟ ارتباط چند زنجیره غذایی با هم را **شبکه ی غذایی** می گویند.

اجزاء زنجیره غذایی عبارتند از:

- ۱) تولید کننده
- ۲) مصرف کننده
- ۳) تجزیه کننده

جاندار تولید کننده کیست؟

اولین حلقه هر زنجیره غذایی، جاندار است که از مواد معدنی، مواد آلی می سازد. به چنین جاندارانی **تولید کننده** می گویند.

جاندار مصرف کننده کیست؟ جاندارانی هستند که توانایی تولید مواد آلی را ندارند و به آنها **مصرف کننده** می گویند.

جاندار تجزیه کننده کیست؟ جاندار است که مواد آلی را به مواد معدنی سازنده آنها تبدیل می کند تا در دسترس تولید کننده قرار گیرد.

مثل: باکتری - قارچ

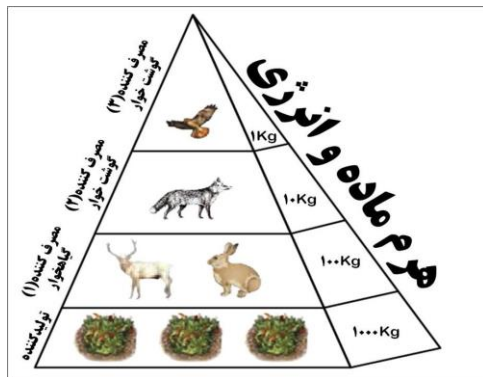
نقش تجزیه کنندگان در بوم سازگان (اکوسیستم) چیست؟

انواعی از قارچ ها و باکتری ها نقش مهمی در تجزیه بقایای جانداران دارند. آنها مولکول های آلی را تا حد تشکیل مولکول های سازنده آنها **مانند:** کربن دی اکسید، آب، گازهای گوگرد دار و نیتروژن دار تجزیه می کنند و سبب برگشت آنها به خاک، آب و هوا می شوند.

نکته: مصرف کنندگان به جانداران تولیدکننده وابسته اند، زیرا ماده و انرژی مورد نیاز را از آنها به دست می آورند.

هرم ماده و انرژی چیست؟ الگوی برای انتقال ماده و انرژی از یک سطح به سطحی دیگر است.

آیا میدانید: تأمین غذای کافی برای جمعیت روبه رشد کره زمین از مسائل انسان در عصر حاضر است. از طرفی حداکثر ۲ درصد نور خورشید در فرایند فتوسنتز به انرژی شیمیایی تبدیل می شود. به همین علت یکی از زمینه های پژوهشی، شناسایی و تولید گیاهانی است که کارایی بیشتری در استفاده از نور خورشید دارند.

انواع ارتباط بین جانداران در هر بوم سازگان (اکوسیستم) عبارتند از:

- همزیستی
- شکار و شکارچی
- رقابت

انواع همزیستی عبارتند از:

- همسفرگی:** یک جاندار سود می برد، در حالی که جاندار دیگر سود نمی برد یا زیانی نمی بیند. **مثل:** شیر و کفتار
- همیاری:** هر دو جاندار سود می برند. **مثل:** زنبور عسل و گیاهان - گلشنک - میگویبی که انگل دهان مارماهی را تمیز میکند.
- انگلی:** میزبان زیان می بیند، ولی جاندار که درون یا روی بدن میزبان زندگی می کند، سود می برد. **مثل:** کرم کدو - کرم روده ی انسان

انگل چیست؟ جاندار که درون یا روی بدن میزبان زندگی می کند.

گلشنک چگونه بوجود می آید؟ گلشنک موجودی است که از همزیستی قارچ و جلبک تشکیل می شود.

نقش (وظیفه) قارچ و جلبک در تشکیل گلشنک چیست؟

- قارچ:** مواد معدنی را برای جلبک فراهم می آورد.
- جلبک:** با انجام دادن فتوسنتز، کربوهیدرات های مورد نیاز خود و قارچ را تأمین می کند.

عاملی که باعث از بین رفتن گلشنک ها می شود چیست؟

هوای آلوده: بعضی گلشنک ها به هوای آلوده حساس اند و از بین می روند، بنابراین مرگ گلشنک ها ممکن است دلیلی برای آلودگی هوا باشد.

کاربرد های گلشنک ها عبارتند از:

- تشکیل خاک از سنگ
- استخراج مواد رنگی
- استخراج مواد دارویی
- تشکیل غذای جانورانی مانند گوزن

روش های شکار در جانوران عبارتند از:

۱) بعضی جانوران شکارچی به دنبال طعمه می دوند. **مثل:** شیر برای شکار گاو وحشی

۲) بعضی جانوران شکارچی در جای خود ثابت هستند. **مثل:** شقایق دریایی

چند سازگاری شکار (طعمه ها) برای جلوگیری از شکار شدن عبارتند از:

۱) وجود عوامل مزاحم: **مثل:** تیغه های جوجه تیغی

۲) شبیه بودن به جانوران خطرناک: **مثل:** نوزاد کرمی شکل بعضی حشرات لکه های رنگی چشم ماندگی در انتهای بدن دارد که آن را شبیه مار می کند.

۳) تولید و ذخیره مواد سمی: **مثل:** پوست سمی وزغ

انواع استتار (مخفی شدن) عبارتند از:

۱) شکار کردن: روشی است که جاندار برای جلوگیری از شکار شدن از آن بهره می برد.

۲) شکار نشدن: روشی است که جاندار برای شکار کردن صید از آن بهره می برد.

رقابت چیست؟ روشی برای تامین غذا است که در آن دو جاندار برای بدست آوردن غذا مبارزه میکنند.

نیازهای جانوران که برای بدست آوردن آن رقابت می کنند عبارتند از:

۱) غذا

۲) آب

۳) جفت

۴) محل زندگی

نکته:

۱) گاهی رقابت چنان شدید می شود که دو جانور با هم می جنگند

۲) در رقابت جانداران نیازهای مشابهی (**غذا**) داشته باشند و نیازهای خود را از منابع مشترکی تأمین کنند.

انواع رقابت عبارتند از:

۱) رقابت درون گونه ای: افراد یک گونه با هم رقابت می کنند. **مثل:** رقابت چند شاهین برای شکار پرنده های ضعیف

۲) رقابت بین گونه ای: افراد گونه های مختلف با هم رقابت می کنند. **مثل:** رقابت شیر و پلنگ برای شکار آهو

روش های مختلف برای کاهش رقابت عبارتند از:

۱) تقسیم محل زندگی در یک زیستگاه: **مثل:** پرندگان روی یک درخت با ارتفاع متفاوت نسبت به هم ساکن شوند.

۲) تقسیم زمان شکار (بدست آوردن غذا): **مثل:** جغد در شب و شاهین در روز شکار می کند.

نکته: جغد و شاهین هر دو از جوندگان کوچک تغذیه می کنند.

تنوع زیستی چیست؟ به تنوع گونه های جانداران گفته می شود و یا تنوع محیطی به معنای فراهم شدن زیستگاه های مناسب برای زیستن انواعی از جانداران است.

نکته: هر چه تعداد گونه های جانداران در محیط بیشتر باشد، تنوع زیستی آن محیط بیشتر است.

آیا میدانید: تعداد گونه های گیاهی شناسایی شده در ایران تقریباً برابر با کل گونه های گیاهی در اروپاست؛ در حالی که اروپا حدود چهار برابر کشور ما وسعت دارد.

عوامل موثر بر کاهش تنوع زیستی عبارتند از:

(۱) یخ بندان های عظیم:

(۲) سقوط شهاب سنگ:

(۳) فعالیت های انسانی:

مثل:

(a) گسترش شهرها

(b) گسترش جاده ها

(c) آلودگی محیط زیست

نکته: ببر مازندران نمونه ای از جانوران منقرض شده است.

دلایل اهمیت تنوع زیستی عبارتند از:

(۱) **ارزش دارویی:** ماده اولیه چند صد نوع دارو از جنگل های بارانی به دست می آید.

(۲) **ارزش غذایی:** گرده افشانی بسیاری از گیاهان توسط حشراتی مانند کفش دوزک با خوردن آفت ها به حفظ گیاهان کمک می کنند.

(۳) **ارزش صنعتی و مهندسی:** تار عنکبوت پروتئینی است که مقاومتی چند برابر فولاد دارد. و از آن میتوان در تهیه ی موادی با استقامت، انعطاف پذیر و درعین حال سبک استفاده کرد.

(۴) **ارزش گردشگری:** ایجاد جاذبه های گردشگری برای بازدید گردشگران از گونه های جانداران

آیا میدانید: مرجان ها در خلیج فارس، خانه و منبع غذای بسیاری از جانوران دریازی اند؛ بنابراین در حفظ تنوع زیستی خلیج فارس نقش مهمی دارند. آلودگی آب دریاها سبب مرگ مرجان ها می شود که نشانه آن **بی رنگ شدن** مرجان هاست.

THE PERIODIC TABLE

( ) = ESTIMATES

		SYMBOL															
		ATOMIC NUMBER															
		ATOMIC WEIGHT															
		NAME															
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
<i>IA</i>	<i>IIA</i>	<i>IIIB</i>	<i>IVB</i>	<i>VB</i>	<i>VIB</i>	<i>VIIb</i>	<i>VIII</i>	<i>IX</i>	<i>X</i>	<i>XIB</i>	<i>IIB</i>	<i>IIIA</i>	<i>IVA</i>	<i>VA</i>	<i>VIA</i>	<i>VIIA</i>	<i>VIII A</i>
H 1 1.008 Hydrogen	He 2 4.00 Helium	Li 3 6.94 Lithium	Be 4 9.01 Beryllium	B 5 10.81 Boron	C 6 12.01 Carbon	N 7 14.01 Nitrogen	O 8 16.00 Oxygen	F 9 19.00 Fluorine	Ne 10 20.18 Neon	Na 11 22.99 Sodium	Mg 12 24.31 Magnesium	Al 13 26.98 Aluminum	Si 14 28.09 Silicon	P 15 30.97 Phosphorus	S 16 32.07 Sulfur	Cl 17 35.45 Chlorine	Ar 18 39.95 Argon
K 19 39.10 Potassium	Ca 20 40.08 Calcium	Sc 21 44.96 Scandium	Ti 22 47.88 Titanium	V 23 50.94 Vanadium	Cr 24 52.00 Chromium	Mn 25 54.94 Manganese	Fe 26 55.85 Iron	Co 27 58.93 Cobalt	Ni 28 58.69 Nickel	Cu 29 63.55 Copper	Zn 30 65.39 Zinc	Ga 31 69.72 Gallium	Ge 32 72.61 Germanium	As 33 74.92 Arsenic	Se 34 78.96 Selenium	Br 35 79.90 Bromine	Kr 36 83.80 Krypton
Rb 37 85.47 Rubidium	Sr 38 87.62 Strontium	Y 39 88.91 Yttrium	Zr 40 91.22 Zirconium	Nb 41 92.91 Niobium	Mo 42 95.94 Molybdenum	Tc 43 (97.9) Technetium	Ru 44 101.07 Ruthenium	Rh 45 102.91 Rhodium	Pd 46 106.42 Palladium	Ag 47 107.87 Silver	Cd 48 112.41 Cadmium	In 49 114.82 Indium	Sn 50 118.71 Tin	Sb 51 121.76 Antimony	Te 52 127.60 Tellurium	I 53 126.90 Iodine	Xe 54 131.29 Xenon
Cs 55 132.91 Cesium	Ba 56 137.33 Barium	La 57 138.91 Lanthanum	Hf 72 178.49 Hafnium	Ta 73 180.95 Tantalum	W 74 183.85 Tungsten	Re 75 186.21 Rhenium	Os 76 190.2 Osmium	Ir 77 192.22 Iridium	Pt 78 195.08 Platinum	Au 79 196.97 Gold	Hg 80 200.59 Mercury	Tl 81 204.38 Thallium	Pb 82 207.2 Lead	Bi 83 208.98 Bismuth	Po 84 (209) Polonium	At 85 (210) Astatine	Rn 86 (222) Radon
Fr 87 223.02 Francium	Ra 88 226.03 Radium	Ac 89 227.03 Actinium	Rf 104 (261) Rutherfordium	Db 105 (262) Dubnium	Sg 106 (263) Seaborgium	Bh 107 (262) Bohrium	Hs 108 (265) Hassium	Mt 109 (266) Meitnerium	Ds 110 (271) Darmstadtium	Rg 111 (272) Roentgenium	Cn 112 (285) Copernicium	Nh 113 (284) Nihonium	Fl 114 (289) Flerovium	Mc 115 (289) Moscovium	Lv 116 (293) Livermorium	Ts 117 (294) Tennessine	Og 118 (294) Oganesson

Ce 58 140.12 Cerium	Pr 59 140.91 Praseodymium	Nd 60 144.24 Neodymium	Pm 61 (145) Promethium	Sm 62 150.36 Samarium	Eu 63 152.07 Europium	Gd 64 157.25 Gadolinium	Tb 65 158.93 Terbium	Dy 66 162.50 Dysprosium	Ho 67 164.93 Holmium	Er 68 167.26 Erbium	Tm 69 168.93 Thulium	Yb 70 173.04 Ytterbium	Lu 71 174.97 Lutetium
Th 90 232.04 Thorium	Pa 91 231.04 Protactinium	U 92 238.03 Uranium	Np 93 237.05 Neptunium	Pu 94 (240) Plutonium	Am 95 243.06 Americium	Cm 96 (247) Curium	Bk 97 (248) Berkelium	Cf 98 (251) Californium	Es 99 252.08 Einsteinium	Fm 100 257.10 Fermium	Md 101 (257) Mendelevium	No 102 259.10 Nobelium	Lr 103 262.11 Lawrencium

LANTHANIDES

ACTINIDES

ALKALI
METALS

HALOGENS

NOBLE
GASES

www.hmpublishing.com

© Hayden-McNeil Specialty Products

http://www.chemistmag.com